

God se tolk in die taalvelde van die mens

Ds. P. W. Bingle

“Dit het nie êrens in ’n hoekie *gebeur* nie” (Hand 26 : 26) sê Paulus aan koning Agrippa. God se Skrifopenbaring, God se heilsdade het nie in ’n lugleegte, in ’n vakuum ontstaan nie. Dit het nie in ’n hoekie *gebeur* nie en ook nie in ’n hoekie *gebly* nie.

Dit is asof die Woord en wysheid van God soos vuurpyle die wêreldnagruim ingeskiet is by Babel, Sinai, Betlehem, Golgota, Paassondag, Pinkster;

‘vuurpyle’ wat dan in die wêreldnagruim oopbreek in ’n milde lig van ’n sterre-sproeireën wat op aarde neerdaal deur die arbeid van profete, psalmiste, apostels en predikers;

’n sproeireën wat ontvou in die ses en sestig boeke van die Bybel – God se biblioteek (Biblia).

Elke ster van hierdie sterrereën is ’n besondere ligstraal en ’n ander facet van die veelkleurige werklikheid en wysheid van God. Dit is *liggewend* en *lewensruimteskeppend*.

’n Lig het opgegaan

’n helder stralebaan

skiet deur die donker wolke (Lofsang van Simeon).

En deur alles heen glans die glorie van God die Vader, Seun en Heilige Gees.

Treffend skryf Paulus aan die Efesiërs (3 : 10, 11): “Maar nou het God die ryke verskeidenheid van sy wysheid *deur die kerk bekend laat word* aan die bese magte in die hemelruim, soos Hy Hom van ewigheid af al voorgeneem het om dit deur Christus Jesus, ons Here, tot uitvoering te bring.”

Hiermee word die plek van die kerk aangedui as bekendmaker, aankondiger, verkondiger, uitsender van die ryke verskeidenheid van God se wysheid. Om uitsender/bekendmaker/aankondiger te wees moet daar eers *gehoor* word; dit maak van die kerk dus ook die oor wat moet hoor/reseptor/ontvanger van dit wat God wil aankondig; ontvanger van dit waarvoor God aan die woord wil kom. Hierin neem die prediker ’n besondere plek in. Immers, dit het God behaag om dit so te doen:

“As iemand die gawe ontvang het om te preek, moet God deur hom aan die woord kom . . .” (1 Pet 4 : 11).

By die grootsheid en uniekheid van hierdie wyse van doen, naamlik dat God in ’n sondaarmens aan die woord wil kom, roep ons met die digter uit:

*Hoe vreemd die proklamasie van Gods plan!
Die engele wat dit met groot élan
kon doen, moet eenkant staan vir sy
metode van die waarheid plus 'n man.*

(Uit Leitourgos: I. L. de Villiers.)

Om God se tolk te wees moet die prediker nie net die besonderhede van God se taal/Woord ken nie; hy moet veral *die geheel*, die groot lyn, die *ligspoor* in die sterrereën, die eenheidspatroom raaksien. Anders is die Bybelfeite soos die krale van 'n halsnoer waarvan die koord stukkend geraak het en nou lê die krale deurmekaar op 'n hopie.

Prediking is 'n taaalgebeure en 'n ver-taalgebeure. Hierdie ligspoor, hierdie eenheidspatroom moet gelê word deur patrone – woorde in verbandleggingspatrone.

NET DIE WOORD . . .

Wanneer die prediking as God se tolk, die Skrif verstaanbaar wil maak en die Blye Boodskap van God se liefde, genade en betrokkenheid wil verkondig, het hy *net die woord/taal*;

wanneer hy God se oordeel moet aankondig en die sondaar moet konfronteer met “u is die man”, het hy *net die woord/taal*;

wanneer hy 'n profetiese waarheid bekend wil maak, het hy *net die woord/taal*;

wanneer hy wil troos, bemoedig en vermaan het hy *net die woord/taal*;

wanneer hy die winkende, uitnodigende hand van die uitnodigende Christus wil wees, het hy *net die woord/taal*;

wanneer hy die mens van sy angs, sonde, vertwyfeling, dwaling, ontoereikendheid wil bevry, het hy *net die woord/taal*.

Wat kleur vir die skilder is, is die woord vir die prediker. “Dit is sy werktuig waarmee hy die wêreld buite hom bemeester . . . wanneer hy 'n profetiese openbaring aan die wêreld wil bekend maak, het hy *alleen die woord*; wanneer hy troos of opstandigheid en die moed tot opstand aan almal wat ly wil gee, dan het hy nooit anders as *die ontroerende woord* as vertroosting en as wapen nie . . . Soos kleur vir die skilder, is die woord vir die skrywer/prediker” (Lojale verset, 1939: 146 – N.P. van Wyk Louw).

Die bedienaar van die Woord moet dus *wóórbewus* en *táalbewus* wees, want met die instrument van taal moet die gegewe diepere waarhede van die Woord van God opgediep word en die goud van die Godsopenbaring in die Skrif gedelf word.

Hoewel die prediker en die referent/dosent/essayis van taal gebruik maak, en hoewel beide taalkreatief en taalgebruikvaardig besig is om uit die konseptuele dieptestruktuur na die oppervlak te transformeer, het die prediker 'n dubbele rol:

hy moet as ver-taler/tolk eers dit wat hy as ontvanger/reseptor/dekodeerder ‘gehoor’ het, taalskeppend verwerk en orden en daarna as sender/enkodeerder die filtraat van wat hy ‘gehoor’ het, ver-taal vir en teenoor sy hoorders;

hy moet die *evangelie* oorbring en die evangelie *oorbring*;

hy moet nie net intellektueel begryp word nie, maar sy gehoor intellektueel én emosioneel én volisioneel meeneem.

TAALBEWEGING

Daarom is die prediking *nie 'n gewone taalgebruiksgebeurtenis* nie. Dit is op sy minste 'n *godsdienstige gebeurtenis* waarin kragte werksaam is wat nie taalkundig van aard is nie. Immers, 'n 'taalbeweging' moet plaasvind van *gewone taal* na *gelóofstaal* en *gebédstaal* en *amentaal*. Dit gebeur in die *intimiteit* van die taal en ver-taling as dit taal van die hart word. Ons wil *voel* wat ons sê en hoor; die siel moet hom uitstort soos 'n bron oor die velde;

“dit is die ontboeseming van die diepe en innige gevoelens, wat nie in die vorme van die gewone taal besluit kan word nie; dit laat die onuitspreeklike sugtinge na die hemel opstyg en gee lug aan die behoefte aan aanbidding . . .” (Totius; Versamelde Werke 3:357-389).

As dit in die tolkwerk van die prediker gebeur, word dit *gelóofstaal* wat oorgaan in die *amen-taal* van gebeds- en aanbiddingstaal. *Agter die tolkwerk is nie net 'n verbale kommunikasie nie, ook 'n nie-verbale gevoel-stroom*.

Dat dit kán gebeur, is omdat die mens taal het as 'n geesteswonder. Dit is 'n *mysterium tremendum* (Van Ginneken). Ook in die taalvermoë van die mens sien Calvin “'n vonkie van die beeld van God glinster.”

Taal is 'n geesteswonder sonder weerga. In en deur middel van taal word neerlae gely, maar ook triomfe behaal. Die grootste *nederlaag*, die sondeval, was 'n talige gebeure;

die grootste *triomf* was ook 'n taalgebeure toe die Woord, Jesus Christus die Seun van God, vlees geword het – dié Godswonder, waardeur die gevalle maar begenadigde mens kan opstaan en om Christus ontwil 'Vader' kan en mag sê in (sy/haar) moedertaal.

'n Geesteswonder, ja, maar bo en voor alles Godswonder!

MEER-TALIG

God se tolk moet soos enige tolk meer as één taal ken. Hy moet die *brontaal*, God se taal, en die lewende omgangstaal, die *doeltaal*, die taal van sy teikengehoor kan verstaan en praat. Dus *twéé-* of *méér-talig!*

Daarom moet God se tolk beweeg in die taalvelde van die mens en 'n oor daarvoor hé.

Gebalanseerde en geaktualiseerde prediking staan in *twee wêreldes*: die *Bybelse* en die *kontemporêre*. Op die *preekstoel* het die prediker *dus alles te make met die sitstoel*. Die preek moet immers 'grondvat' by, onder en in die mense. As die prediker 'n skokvrye kompas het en nie waarnemer van sy tyd is nie, sal hy sy gehoor verveel en verloor. Die prediker as *teoloog* moet dus ook *geoloog* wees. Hy moet boorwerk doen, karterwerk – in die grondlae van die Skrif, maar óók in die grondstrukture van sy tyd. Dit is fataal vir die prediker om *wêreldontvlugter* te wees in die *Bybelwêreld* in. So ook om *Bybelontvlugter* te wees die *wêreld* in.

Om Christus ontwil moet God se taal die lewende omgangstaal in. Dit roep die prediker uit sy studeerkamer uit. Hy moet gaan rondloop in die lewe en rondbeweeg onder die mense – nie net 'sy' mense (gemeente) nie, maar die mense van sy tyd, want die mense aan wie hy God se Woord moet tolk, is mense tussen mense van 'n groter wêreld, 'n *makro-wêreld*.

God se tolk moet dus met 'n *wyehoeklens* kyk na die taalvelde van die mens en ook *genuanseerd* kyk; hy moet die sensitiwiteit hê/aanleer om die *taaluanses te hoor en self ook te verwoord*. Hy tolk/preek immers nie in 'n kultuurvrye vakuum nie.

Daarom moet hy, as hy tolk wil wees, die panorama van 'n groter wêreldtoneel oorsien en die kontoere verken. Om met Da Costa te spreek: "prediker, lê jou koerant naas nou jou Bybel." God se tolk moet dus Bybelse kenner en eietydse verkenner wees! Hy moet teologiese kodewoorde in die taal van sy tyd dekodeer. Hy werk dus met die teologie en die empirie, met Woord én werklikheid.

Daarom is verkondiging van die Evangelie nie die voorlees van 'n notariële akte of die verdediging van 'n aantal stellings, maar om die *dialog tussen God en mens* en tussen mens en mens aan te bring. Daarvoor is nodig dat die prediker telkens maar weer *in die tydgees moet ingaan* en in die omvattende sin van die woord eietyds wees sodat die ewige in die *týd* belewe word. Die *týd* moet as 'n moment van die beloofde ewige beleef word.

Die prediker as God se tolk moet dus beweeg deur die (menslike) taalvelde van die mens, en hy moet dit doen met 'n bepaalde styl, 'n *evangeliese styl*. Hy moet met priesterlike en herderlike bewoënheid in sy tyd staan, kind van sy tyd wees en die mens in sy konkrete situasie met die oë van die Here Jesus sien.

SPITSTYD

In hierdie in sonde gevalle gebroke wêreld geskied evangelieverkondiging altyd in *spitstyd*. In spitstye kan verkeer tot stilstand kom. Mense reageer verskillend in spitstye. Sommige lê op hulle toeters en maak alarm. Ander laat swaarweer neerdonder deur kragtaal uit te slinger en aan die skel te gaan. Ander *dreig* en *bal vuig* en gee tekens. Toe Paulus in die spitsuur voor Agrippa staan, skreeu hulle: *Jy's mal* Paulus. Hy het waardig gebly: "Ek is nie mal nie, U Edele . . ."

Gaan tolk aan 'n wêreld in spitstyd hoe die Here Jesus in die grootste spitsuur van alle tye beweeg het. Toe dit aanloop na die grootste botsing en alle verkeer tot stilstand gekom het by die gevaarlikste kruising in spitstyd – die kruising van die kruis van Golgota, was die styl van die Here Jesus in hierdie spitstyd die van bewoënheid en liefde:

- met sy aantog/intog in Jerusalem "toe Hy nog nader kom en die stad voor Hom sien, het Hy daarvoor gehuil . . ." skryf Lukas (19 : 41);
- aan die kruis bid Hy: "Vader, vergeef hulle, want hulle weet nie wat hulle doen nie!" (23 : 34).

Om dáár te wees vir 'n ander en om lief te hê, is om *jouself bloot te stel* en te gee . . . al maak jy soms fout en al kry jy ook seer in die proses. Paulus sê dat hierdie 'ly' 'n eer is (Ef 3 : 13). Om soos 'n Middeleeuse ridder 'n harnas te dra, skiet jy wel pyle af, maar jy kan nie liefde uitstraal nie! En dit, terwyl die prediker se spreke die *watermerk* van die *agapé* moet dra.

INDIVIDUALITEIT

In die vertolking/tolkwerk van die brontaal na die doeltaal is die prediker met sy *totale persoonlikheid* en *menswees* betrokke. Daar is so iets

soos *geheiligde individualiteit*. God spreek nie in abstrakte uitsprake, nie in magiese formules nie, maar deur 'n konkreet lewende mens vir wie God se boodskap vlees en bloed geword het. Die persoonlikheid van die prediker is in die openbaring van die heil mede opgeneem – so was dit met die inspirasie van die Skrif, so ook met die prediking. Dit hou 'n ontsaglike verantwoordelikheid vir die prediker in.

Intuïtief voel die gemeente aan of die prediker 'in' sy preek is; of hy glo wat hy sê. Hulle deursien ook as 'n prediker in 'n opgeskroefde kanselentoesiasme sy geloofwaardigheid (vanuit 'n innerlike leegheid) wil suggereer en demonstreer, of met krag van woorde dit wil versprei waarmee hyself in sy bestaan oorhoop lê. Egte betrokkenheid en geloofwaardigheid is *natuurlik* en *nie demonstratief* nie, *ingehoue* maar *nie pateties* nie, *organies* en *nie kosmeties* verbonde met die lewe van die geloof. 'n Ware preek word gebore, nie gemaak nie.

Geheiligde individualiteit sal vrywaar van 'n objektief teologiese lessee aan die gemeente. Tog beteken dit ook weer nie dat die prediker homself moet verkondig nie; wel dat hy die Woord van God verkondig *wat deur sy eie innerlike eksistensie heen gegaan het* en daardeur as getuienis gekleur word.

God se tolk, die prediker, is dienaar van God as oorwonnene – nie oorwinnaar in welsprekendheid is die eis nie, maar *verwonde deur die krag van die Woord en Gees van God*. Nie oorwinnaar maar oorwonnene, verwonde.

Eerbiediging en handhawing en elke tolk van God se individualiteit het egter ook sy *dissiplines*. Dissipel en dissipline kom van dieselfde grondwoord. Daarom *geheiligde* individualiteit. Elke prediker moet sy individuele kleur keur.

Byvoorbeeld nie met alle geweld iets so te wil sê soos dit nog nooit gesê is nie – so een loop gevaar om iets so te sê dat dit na hom nooit meer gesê sal word nie.

(Quod licet Iovi, non licet bovi!)

Dis nie nodig om altyd nuwe dinge te sê nie.

– Die Bybel is altyd nuut. Wat Martin Luther gesê het, het altyd in die Bybel geskryf gestaan. Wat belangrik is, is om ou dinge nuut/vars/eie-tyds en tydgerig te sê.

Vir God se tolk in die taalvelde van die mens is daar *risiko's* aan verbonde. Denkend en skeppend moet hy ou dinge nuut sê. Die risiko's moet egter doelbewus aanvaar word as hy sy roeping wil vervul. As hy met God se Woord en die God van die Woord te velde gaan en in die oopte gaan staan, staan hy sterk in sy swakheid: Daarom kan hy die vrouwe hê om die weg *oop te breek* en die tyd *in te breek*.

MARGINALE MENS

In 'n sekere sin is die prediker, trouens elke gelowige, 'n *marginale mens*, 'n mens op die grens van twee wêreldes – God se *grenswag*. God se tolk is en leef dus "in die ander tyd"; met 'n gerigtheid op hierdie aarde, maar ook op die nuwe aarde wat kom. Dit impliseer nie emigrasie uit dié wêreld nie, maar juis 'n volledige erns maak met die wêreld (immigrasie).

Die teenwoordigheid van die geopenbaarde God waarin die gemeente

en die prediker staan, is nie 'n afgeslote ruimte nie – dit het 'n openheid na vore, 'n *eskatologiese horison*. Dit is 'n bewegingsruimte waarin die geopenbaarde God op weg is, en ons met Hom.

Natuurlik is hierdie ruimte *geen ongekarteerde landskap* nie. Ons mag op grond van God se Woord weet waarheen ons onderweg is, en ons mag in die lig van hierdie Woord en in die omgang daarmee ons weg soek, en doksologies ook vind.

DEFINIEER EN INFINIEER

Die prediker moet egter waak teen 'n misplaaste *gearriveerdheid* in sy prediking so asof hy die laaste woord gespreek het. Daar is 'n *onafheid* in elke preek eenvoudig omdat ons in hierdie verbygaande bedeling nooit klaarkom met die Woord nie. Die Woord neem ons die toekoms in – dis 'n *vooruitgeworpe brug* in die rigting van die voleinding. Die omgang met die waarheid van die Woord het 'n *onafsluitbare openheid* na vore, 'n vooruitwysende onafgeslotenheid.

Die *waarheidsdefinisies* moet dus as 't ware steeds weer geïnfineer word, d.w.s. *ontgrens* word in 'n *openheid* vir die korrekatief van die begeleidende Woord. Nie *arriveer* in wat jy *definieer* nie, maar steeds weer *ïnfineer*, ontgrens.

Die prediker moet werk met die beginsel dat hy en die gemeente, ofskoon by God reeds aangekom, histories nog nie gearriveer het nie en aan sy bestemming nog tydruimtelik inhoud moet gee.

Die *toekoms* het tog 'n sentrale plek in die Bybel en daarom ook in die *hede*. Wie met die tyd in 'n sirkel beweeg (altyd teruggryp en vasgryp aan die verlede) en nie in 'n lyn met gerigtheid op die toekoms nie, doen toekoms-skop op – 'n verdwaasde reaksie op omstandighede en veranderinge wat nie verwag is nie. Die gevolg: onverhoeds betrap in plaas daarvan om gereed te wees en die tyd uit te koop.

Reformasie stel dat God volgens sy Woord aan die Kerk 'n bepaalde *vorm* gegee het, dat dit mettertyd en deur die sonde ver-vorm is, sodat *her-vorm-ing* nodig is en altyd bly (*Die Kerkblad*, 22 Oktober 1986).

Wanneer die prediking vir die nuutheid – God se barmhartigheid is elke môre nuut (Klaagl 3 : 22 - 23) – *toegesluit* is, sink dit tot die vlak van die alledaagse waarin die mens aan homself oorgelaat word. Hierdie algemene bekendheid van die prediking, 'n *gearriveerdheid in die prediking* het katastrofale gevolge vir die lewe van die kerk. Dan word die Woord van God *stille agtergrond* wat geen of weinig verwantskap met die swaard van die Gees en met die Woord wat skerper is as enige tweesnydende swaard (Heb 4 : 12) vertoon.

Dit bring die Skrifgeloof in 'n krisis omdat die Skrif *verlede tyd* word sonder perspektief vir die toekoms. Die prediking vervaag gevolglik tot woorde, vele woorde sonder die één Woord. Wie die preek sou loof vir sy ortodoksie en Skrifgetroue karakter omdat die prediking al die eeue dieselfde bly, verstaan nie die wese van die evangelie nie, naamlik *om die mens in die buurt*, nie die vorm of tradisie nie maar in die buurt van God, te bring en te hou.

Ware prediking is *transparant*. Dit is 'n *venster* op die toekoms en laat iets sien van die wese van die *lewende, bevelende, genadegewende God*

wat in Christus die *toekoms* in die *hede* stel. Die prediker wat God aan die woord laat kom, is 'n venster op die lewende God.

DIE HEILIGE GEES – INSPIRATOR, ORATOR EN KOMMUNIKATOR

Die diepste geheim van/vir *dinamiek* in die prediking is die werking van die Gees van God. By die *ligtende* woord moet die *verliggende* Gees kom. Dit is die Gees van God wat die mens die eietydse situasie laat ontdek as die veld waarop die dinamiese proses van die waarheidsontplooiing hom afspeel.

Die gewone elemente in die proses van kommunikasie in ver-taling/vertolking soos enkodeerder, d.i. sender, kanaal, boodskap, dekodeerder/reseptor/ontvanger is ook in die prediking as 'n ver-taalgebeure aanwesig. En tog is daar geen ander vorm van kommunikasie wat aan prediking gelykgestel kan word en dit gevolglik kan vervang nie. Dit is uniek. Daar is iets meer, *néé Iemand* meer: die Gees van die heilige God! (Rom 8 : 14 - 16; Gal 4 : 6). Hy is dié *Inspirator* en dié *Orator* en daarmee ook die eintlike *Kommunikator*!

Daarom is die Gees van God in eerste en laaste instansie God se tolk in die taalvelde van die mens, van *enkodeer* uit die *brontaal* tot by *dekodeer* in die *doeltaal*. Hy is die eintlike Ver-taler! Dit stel die prediking dus tussen *aanhalingstekens*.

Hierdie 'ver-taling' van die Heilige Gees wil 'stem' kry, ver-klank word in die stem(bande) van die prediker. Dis die unieke plek – die stem van die Gees van God! – van die prediker.

Aleen wie *biddend* óóp na God in sy ver-taalwerk staan, kan God se tolk in die taalvelde van die mens wees. Dan kom daar 'n *taalbeweging* van gewone taal na *geloofstaal* en *gebedstaal*. In Christus en deur die kragvolle óópmakende werking van die Heilige Gees kom die 'tale' in beweging en gaan hulle vir mekaar oop . . . en ook die kommunikasielyn tussen hemel en aarde, God en mens!

BIBLIOGRAFIE

- ACHTEMEIER, E. 1981. Creative preaching: finding the words. Nashville: Abingdon Preachers' Library.
- ADAMS, J. E. 1971. Pulpit speech. Grand Rapids, Mich.: Baker Book House.
- BARNARD, A. C. 1971. Die Heilige Gees en die prediking. *Ned. Geref. Teologiese Tydskrif*, 12(1): 52-60.
- BINGLE, P. W. 1986. Taál en ver-taal in die prediking. Die homiletiese funksie van taal in die prediking as 'n kommunikasiegebeure. Th.M.-verhandeling PU vir CHO.
- COETZEE, J. V. 1941. In watter taal? *Die Kerkblad*, 22 Aug. – 21 Nov.
- DU TOIT, J. D. 1943. Volkstaal en volkstaak. Referaat gelewer voor die Volkskongres, Bloemfontein, 14 Des.
- DU TOIT, J. D. 1951. Transformasie soos deur vuur. *Koers*, Febr. – Apr.
- FLOOR, L. 1980. Die hermeneutiek van Calvin. *In die Skriflig* 14(55):13-20.
- HEYNS, J. A. 1973. Brug tussen God en die mens. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- KIEVIT, L. s.a. Die taal van die prediking. (In Van der Graaf, Ir. J., red. Op de hoogte van de heilsfeiten: aspecten van de prediking. Kampen: Kok. p.97-101.)
- LOUW, N. P. VAN WYK. 1939. Lojale verset. Kaapstad: Nasionale Boekhandel.
- MULLER, B. A. 1985. Riglyne vir eskatologiese prediking. (In Muller, B. A. red. Woord teen die lig. Deel 6. Kaapstad: NG Kerkgewers. p. 9-20.)
- NIDA, E. ea. 1968. Religion across cultures. New York: Harper & Row.

- PIETERSE H. J. C. 1986. Verwoording en prediking. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- PRETORIUS, R. 1985. Die verhouding taal: predikant. *Skrif en Kerk*. 6(1):32-36. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- ROSSOUW, H. W. 1973. Doksologie, ortodoksie en ekumene. (In Bakker, J. T., Hartvelt, G. P., Kuitert, H. M., Meuleman, G. E. red. *Septuagesimo Anno: Theologiese opstellen aangeboden aan prof. dr. G. C. Berkhouwer*. Kampen: Kok. p. 203-212.)
- SWANEPOEL, J. 1986. Die vertaalproses. (In Van der Walt, J. J. red. *In ons eie taal: die waarde en gebruik van die 1933/53- en die 1983 Afrikaanse vertalings van die Bybel*. Potchefstroom: PU vir CHO. p. 19-34.)
- VAN DER WALT, J. J. 1985. Prediking wat God aan die woord laat kom. (In Van der Walt, J. J., red. *God aan die woord*. Potchefstroom: PU vir CHO. p. 2-16.)
- VAN GINKEL, B. ca 196-. Tolk en taalveld. (In Jonker, H. red. *Actuele prediking*. Nijkerk: Callenbach).
- VAN GINNEKEN, J. 1946. Het mysterie der menshelijke taal. Haarlem.